

RAKKAUDESTA LAJIIN

URHEILEVAT SATEENKAARINUORET LÄHIKUVASSA

Otavan Kirjasäätiö on tukenut tämän kirjan tekemistä apurahoin.
Kirjan on kirjoittanut Tiina Tuppurainen ja valokuvannut Teemu Silván.

© Tiina Tuppurainen, Teemu Silván
& Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-40880-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

RAKKAUDESTA LAJIIN

***URHEILEVAT
SATEENKAARI-
NUORET
LÄHIKUVASSA***

TIINA TUPPURAINEN KUVAT TEEMU SILVÁN

LIKE

- 7 Elina Gustafsson: *Pistetään sateenkaariliput liehumaan!*
- 10 Tiina Tuppurainen: *Oikeus tavoitella unelmia*

OSA 1 :

13 **OLEN AINA TIENNYT, KUKA OLEN**

SUKUPUOLI PELISSÄ

- 14 Leo Terävä, *tanssi*
- 24 Jade Nyström, *yleisurheilu*
- 34 Emmeth Salo, *voimanosto ja penkki-punnerrus*
- 44 Jona Paavilainen, *historiallinen ratsastus*

OSA 2 :

55 **NYKYÄÄN NAUTIN ELÄMÄSTÄ ERI TAVALLA KUIN ENNEN**

AKTIIVIURAN JÄLKEEN

- 56 Janne Puhakka, *jääkiekko*
- 66 Alex Oksanen, *ringette*
- 74 Eetu Närhi, *uinti*

OSA 3:

82 OLEN SAAVUTTANUT KAIKEN KOVALLA HARJOITTELLA

SUURIA TAVOITTEITA

- 84 Joonas Paananen, yleisurheilu
- 92 Sofia Manner, jalkapallo
- 102 Petra Lehtovirta, nyrkkeily
- 112 Matilda Svahn, golf
- 122 Rilla Ritakallio, miekkailu
- 134 Monica Hagström, jalkapallo
- 142 Senni Salminen, yleisurheilu

-
- 155 Nuoret tuulettavat urheilumaailman rakenteita
 - 168 10 askelta inklusiivisempaan urheiluun
 - 173 Sanasto
 - 175 Lähteet

PISTETÄÄN SATEENKAARILIPUT LIEHUMAAN!

Kuva: Oskari Ranta

Urheilu on ihmiselle mitä parhaimpia kasvualustoja. Sen parissa joutuu käsittelemään valtavasti erilaisia tunteita, voittoja ja häviöitä. Urheilu voi parhaimmillaan parantaa itsetuntemusta ja auttaa löytämään kehon ja mielen yhteyden todella kokonaisvaltaisesti. Toisaalta olen myös ollut urheilun parissa tosi masentunut, syömishäiriöinen ja yksinäinen, kun ympärilläni ei ollut tiimiä, joka tukee minua. Pystyin kuitenkin kääntämään vastoinkäymiset voitoksi, sillä kasvoin ja kuuntelin sydäntäni – sitä, mikä tuntuu oikealta.

En kertonut suuntautumisestani ensimmäiselle nyrkkeilyvalmentajalleni. Hän tapasi sanoa, että ei sitten mitään poikaystäviä. Ajattelin mielessäni, että eipähän kieltänyt tyttöystäviä! Seksuaalisuudesta puhuminen ei ollut helppoa, sillä nyrkkeily on tosi vanhoillinen laji. Tulin vuonna 2015 Miss Gay Finland

-kisoissa ensimmäiseksi perintöprinsessaksi. Toinen valmentajani näki uutisen lehdessä, pillastui ja soitti minulle. Hän sanoi, että näin ei voi jatkaa tai sponsorit lähtevät, joten meidän pitää istua alas ja miettiä, mitä teemme.

Se oli minulle tosi kova kolaus, ja mietin, miten ihmeessä seksuaalinen suuntautumiseni liittyy urheiluun. Enemmän vaikutusta oli kuitenkin sillä, että valmentajani ei hyväksynyt minua. Valmentajan ja valmennettavan suhde perustuu luottamukseen. Luottamus on todella vahva vähän samaan tapaan kuin vanhemman ja lapsen välillä. Koin, etten saanut olla oma itseni.

Valmentajan reaktio oli minulle tosi kova paikka. Päätin, että pidän identiteetistäni niin paljon meteliä kuin voin, jotta kenenkään muun ei tarvitsisi kokea samanlaista. Kun minua kiellettiin olemasta julkisesti lesbo, hankin hauikseen tatuoinnin, jossa oli sateenkaarilippu ja sana ”winner”. Voittaessani matseja minulla oli aina kädessäni mukana kannanotto.

Koska olin nyrkkeilyssä niin hyvä, vaikutin varmasti konservatiivisten ihmisten asenteisiin lajin parissa. Minut oli helppo hyväksyä, koska menestyin. Liputan sateenkaarta aina, kun se on mahdollista. Niin kauan kuin tasa-arvo ei yhteiskunnassa toteudu, pidän liput korkealla. Kun valmentaja kielsi minulta sateenkaarisukat Euroopan

mestaruuskisoissa, voitin ja tulin palkintojen jakoon sateenkaarisateenvarjon kanssa. Se päättyi isosti kaikkiin lehtiin. Sen jälkeen vaihdoin valmentajaa.

En halua sanoa yhdellekään sateenkaarinuorille, että ole rohkeasti sitä mitä olet, sillä sen ei pitäisi vaatia rohkeutta. Sen sijaan sanoisin: ole oma itsesi. Huipulla erot ovat pieniä. Jos et voi olla se kuka olet, sano se ääneen ja hanki tiimi, joka tukee sinua. Uskon, että vaikka urheilumaailmassa on paljon vanhanaikaisia ihmisiä, siellä on myös paljon niitä, jotka haluavat tukea sinua.

Kaikkein tärkeintä on, että urheilut ja elät elämäsi itseäsi varten. Tee siitä mielekästä. Uskon, että jos ihminen joutuu olemaan kaapissa, se ei ole mielekästä kenellekään. Silloin energiaa kuluu piilotteluun, ja se on kaikki urheilusta pois. Lisäksi piilottelu aiheuttaa stressiä.

Haluan kannustaa nuoria miettimään, mikä tekee heille hyvää. Nuoren seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli eivät kuulu kenellekään, ja ennen kaikkea ne eivät vaikuta urheiluun mitenkään. Jos sen sijaan ei voi olla oma itsensä, se vaikuttaa urheilusuoritukseen kielteisesti. Syrjinnästä ja syrjivästä vitsailusta kannattaa aina kertoa luotettavalle aikuiselle. Jos aina vain alistuu ja pysyy hiljaa, huono kohtelu

jatkuu, ellei sille vedä rajoja. On kuitenkin täysin okei, jos itsellä ei ole rahkeita tai uskallusta puuttua noihin tilanteisiin. Metelin pitämisen ei pitäisi olla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tehtävä, vaan muiden pitäisi ottaa siitä vastuuta. Sateenkaarinuorten pitää voida keskittyä urheiluun sen sijaan, että heidän täytyisi vaatia kovaäänisesti ihmisoikeuksistaan.

Puuttumisen tulee lähteä ylemmiltä tahoilta, esimerkiksi liitoista, jotta urheilu olisi jokaiselle nuorelle turvallinen ympäristö. Melkein kaikkien liittojen arvoissa mainitaan yhdenvertaisuus. Jos se siellä lukee, sen täytyy myös olla totta.

Asiat muuttuvat koko ajan paremmiksi, mutta asenteet ovat monissa paikoissa silti edelleen kivikautisia. Olen itse kokenut itseni lesbona jopa etuoikeutetuksi. Transsukupuolisilla urheilijoilla ja homomiehillä on yhä

toisenlaista. Koen, että urani aikana asiat ovat kuitenkin menneet eteenpäin. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä puhutaan aktiivisemmin, ja myös tietoa on entistä enemmän. Valmentajia pitäisi kuitenkin yhä kouluttaa. Nykyisin olen itsekin valmentaja ja tiedän, että valmentaja luo ilmapiirin urheilun parissa.

Saan jatkuvasti viestejä sateenkaarinuorilta. Tosi paljon kiitetään siitä, että olen esikuva ja puhun asioista ääneen. Se on upeaa mutta tuo myös vastuuta. Sama vastuu on jokaisella valmentajalla. Kestän sen, sillä koen, että voin tehdä asemassani hyvää. Parasta palautetta on, kun joku sanoo: ”Kiitos kun olet oma itsesi, sillä sen kautta minäkin pystyn olemaan vähän enemmän oma itseni joka päivä.”

ELINA GUSTAFSSON

OIKEUS TAVOITELLA UNELMIA

Ensin huonot uutiset: sateenkaarinuoret voivat tutkimusten mukaan Suomessa muita nuoria huonommin sekä urheilumaailmassa että sen ulkopuolella. Kansainväliset tutkimukset ovat tulosten kanssa linjassa. Todellisuus voi olla vieläkin synkempi, sillä kaikkein huonoimmin voivat nuoret eivät usein jaksaa osallistua kyselyihin tai tutkimuksiin.

Kouluterveyskyselyn mukaan sateenkaarinuoret harrastavat liikuntaa vähemmän kuin muut. Yksi syy tähän on ympäristö, jossa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä ei ymmärretä eikä osata kohdata. Liikunta parantaa nuorten terveyttä, kehittää motorisia kykyjä ja aivoja sekä auttaa parhaimmillaan oppimaan vuorovaikutustaitoja ja luomaan sosiaalisia suhteita. On surullista, että osa nuorista ei pääse tästä osalliseksi vain siksi, etteivät he saa olla urheilun parissa vapaasti sellaisia kuin ovat.

Kun minua pyydettiin kirjoittamaan tätä kirjaa valokuvaaja Teemu Silvánin idean pohjalta, olin innoissani, sillä sateenkaariyhteisö on minulle kirjoittajana rakkain aihe. Halusin selvittää, miten sateenkaarinuoret kokevat asemansa urheilumaailmassa. Haastattelin kirjaa varten neljäätoista nuorta. Oikeastaan kuuttatoista, mutta kaksi päätti jättäytyä kirjasta kesken kaiken pois. Sekin kertoo omaa surullista tarinaansa sateenkaarinuorten asemasta. Etsimme haastateltavia pääasiassa sosiaalisen median kautta. Tavoitteena oli saada kirjaan mahdollisimman suuri kirjo eri lajeja ja eri sukupuolten edustajia mahdollisimman laajalta alueelta. Halusimme mukaan sekä ammattimaisia urheilijoita että urheilun harrastajia.

Tehtävä ei ollut helppo, sillä etenkin seksuaalivähemmistöön kuuluvia poikia ja nuoria miehiä oli vaikea löytää haastateltavaksi. Toiveena oli saada mukaan myös POC-nuoria, mutta

yrityksistä huolimatta emme tässä onnistuneet.

Kaikki eivät halunneet kertoa aiheesta omilla kasvoillaan. Vaikka tiedän, että kaapissa oleminen on joillekin turvallisuuskysymys, pidimme omalla nimellä esiintymistä tärkeänä, sillä halusimme antaa kannustavia esimerkkejä niille nuorille, joille identiteetin peittely aiheuttaa stressiä ja ahdistusta.

Nuorten lisäksi olen haastatellut kirjaan tutkijoita ja urheiluorganisaatioiden edustajia, jotka kertovat, mistä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintä urheilumaailmassa johtuu ja miten siihen pitäisi puuttua.

Kirja on tarkoitettu sateenkaari-nuorille ja heidän perheilleen mutta myös kaikille muille, jotka pitävät urheilusta sekä haluavat perehtyä seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuteen. Kirjan tarkoitus on saada sateenkaarinuoret näkemään, ettei oma identiteetti ole este liikkumisesta nauttimiselle. Toivottavasti kirja myös avartaa urheilupiireissä toimivien ajattelua ja saa heidät ymmärtämään, miten suuri vaikutus luotettavalla aikuisella voi olla siihen, tuntee nuori itsensä tervetulleeksi.

Vaikka seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöistä on puhuttu urheilun parissa paljon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi on toteutettu erilaisia

kampanjoita, kirjan haastattelut osoittavat, että paljon on vielä korjattavaa. Puhe moninaisuudesta jää herkästi sanahelinäksi, kun toimitaan kulttuurisissa, jossa homottelu on yhä arkipäivää.

Urheilumaailman kipupisteistä kertoo esimerkiksi kesällä 2021 roihahtanut keskustelu Laurel Hubbardista, joka oli ensimmäinen avoimesti transsukupuolinen olympialaisiin osallistunut naispuolinen urheilija. Aikaisemmin Kansainvälisen Olympiakomitean säännöt edellyttivät transurheilijoilta sukuelinkirurgiaa, mutta nyt kyseenalaisesta säännöstä on luovuttu. Hubbardia solvattiin törkeällä tavalla Suomessakin, ja samalla väitettiin, että transnaiset asettavat cis-sukupuoliset naisurheilijat vaaraan.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historia urheilun parissa linkittyä vahvasti erilaisiin uhkakuviin ja syrjintään, joilla on pyritty ylläpitämään heteronormatiivista järjestystä. Tässä järjestyksessä ei ole sijaa muille seksuaalisuuksille kuin heteroudelle, ja kaikkien oletetaan olevan cis-sukupuolisia eli sitä sukupuolta, joka heille on syntymässä määritelty. Urheilun historia juontaa juurensa kurinalaisesta armeijakulttuurista ja tiukasta sukupuolijaosta. Tällaisessa ympäristössä normeja vastustava seksuaalisuus ja sukupuoli ovat aiheuttaneet urheilijoille jopa väkivallan uhkaa.

Sitten hyvät uutiset. Yhteiskunta on vähitellen muuttumassa, ja urheilumaailmankin tulee havahtua tähän. Muutoksesta kertoo jo se, että tämä kirja on ollut mahdollista tehdä ja että sille on innostuneen vastaanoton perusteella myös tarvetta. Kun jokainen saa olla oma itsensä, kaikki hyötyvät: niin enemmistöt kuin vähemmistötkin. Parhaimmillaan urheilu on sateenkaarinuorelle voimaannuttava, onnistumisen elämyksiä tarjoava ympäristö, jossa voi tavoitella unelmiaan. On kaikkien etu, jos nämä unelmat saavat toteutua.

Ennen kaikkea kirjan on tarkoitus tarjota sateenkaarinuorille mahdollisuus nähdä itsensä maailmassa. On tärkeää, että he kuulevat nuorten tarinoita, joihin he voivat samaistua ja joista he voivat saada itsevarmuutta. Esimerkin voima on valtava. Sen tarjoamisesta haluan kiittää jokaista nuorta, joka kertoo tässä kirjassa oman tarinansa.

TIINA TUPPURAINEN

OSA 1

***OLEN AINA
TIENNYT,
KUKA OLEN***

Sukupuoli pelissä